

Digitalne zbirke na primjeru virtualne waldorfske knjižnice

Crnjac, Ivan; Rokvić Crnjac, Mirela

Source / Izvornik: **Varaždinski učitelj : digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje, 2023, 6, 160 - 166**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:257:719786>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[SUVAG Polyclinic Repository](#)

Stručni rad

DIGITALNE ZBIRKE NA PRIMJERU VIRTUALNE WALDORFSKE KNJIŽNICE

Ivan Crnjac
Poliklinika SUVAG Zagreb
Mirela Rokvić Crnjac

Sažetak

Namjera je ovog rada prikazati uspješan primjer izgradnje i upravljanja digitalne knjižnične zbirke na primjeru Online waldorfske knjižnice. Navedene su i osnovne informacije o waldorfskoj pedagogiji i njenom osnivaču Rudolfu Steineru. Waldorfska pedagogija ima dugu povijest i specijalna je pedagogija koja se, kroz osnivanje vlastitih škola i vrtića, proširila po cijelom svijetu. Kako bi waldorfskim učiteljima i odgojiteljima, ali i ostaloj zainteresiranoj javnosti, stručnjacima i znanstvenicima, približio načela i metode waldorfske pedagogije, Istraživački institut za waldorfsko obrazovanje sakupio je i na World Wide Web postavio edukativne materijale i učinio ih javno dostupnim. Online waldorfska knjižnica okuplja tako na jednom mjestu većinu kako recentne, tako i povijesne, dokumentarne knjižnične građe vezane uz waldorfsku pedagogiju. Edukativne materijale čine elektroničke knjige, časopisi, radovi sa konferencije, kao i audio materijali. Svi izvori dostupni su u otvorenom pristupu te se mogu preuzeti za osobne i edukacijske potrebe. Online knjižnične zbirke okupljene u Online Waldorfskoj knjižnici predstavljaju primjer dobro organizirane digitalne zbirke koja ima važnu ulogu u promicanju ciljeva Istraživačkog instituta za waldorfsko obrazovanje.

Ključne riječi: virtualna knjižnica; edukativni materijali; online izvori; waldorfska pedagogija

1.0 RUDOLFU STEINERU I WALDORFSKOJ PEDAGOGIJI

Rudolf Steiner rođen je 27.02.1861. u Donjem Kraljevcu (Međimurje) od majke Franziske i oca Johannes Steinerja. Proživio je osebujan život pun višestruko vrijednih iskustava, a prije svega bio je humanist i pacifist. Polarnosti sredine u kojoj je Steiner rođen kao da su na nekoj razini djelovale na njega kroz njegov čitav život. U dječjačkoj dobi mnogo se selio zbog prirode očevog posla. Imao je mlađu sestru i brata koji se rodio gluhonijem i tako dodatno senzibilizirao Rudolfa za osobe s teškoćama u razvoju. 1872. godine upisuje realnu gimnaziju u Bečkom Novom Mestu. Svakodnevno putuje vlakom jedan sat. Očarava se matematikom, a posebno nacrtom geometrijom. Već s 15 godina daje ostalim učenicima instrukcije, a nastavlja podučavati druge cijeli svoj život.

Studirao je i djelovao uglavnom u Beču, a kasnije u Weimaru, Rostocku i Dornachu. Tijekom studija matematike i prirodnih znanosti na Visokoj tehničkoj školi u Beču susreo se s Goetheovim prirodnoznanstvenim djelima i toliko se njima fascinirao da je postao Goetheov trajni zagovarač i sljedbenik. Radio je kao privatni učitelj u Beču, podučavao je, a potom je detaljno i predano proučavao Schillerova i Goetheova djela u Weimaru.

S 30 godina, 1891. godine doktorirao je filozofiju na Sveučilištu u Rostocku, gdje je i objavio svoje kultno i najvažnije djelo „Filozofija slobode“, 1894. godine. Potom se priključuje Teozofskom društvu no nakon raskida osniva Antropozofsko društvo u Dornachu. Susretao se i družio s mnogim eminentnim suvremenicima onog doba. Spomenut ću samo Nietzschea, Freuda, Rosu Luxemburg...

Prema Bakoti [2] Steinerja su krasile osobite ljudske vrijednosti, a to su otvorenost, tolerancija i prihvaćanje različitosti. Odras je to njegove razvijene inteligencije i visokog stupnja svijesti. Svoja duhovno-znanstvena istraživanja i razmišljanja posvećena upoznavanju čovjekove biti i svim područjima ljudskog djelovanja sažeo je u mnoštvu predavanja pod zajedničkim nazivom antropozofija. Kao što navodi Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, antropozofija (antropo- + grč. σοφία: mudrost) je „znanje o čovjeku kao duhovnome biću u kojem se krije sposobnost kojom može postići spoznaju višega, nadnaravnog svijeta i stupiti u dodir s duhovima. Kao znanstveni sustav antropozofija naučava da je u početku postojalo samo jedno duhovno biće koje se zgušnjavanjem i cijepanjem razvilo u svemirska tijela i u čovjeka. Granice između stvorenoga i nestvorenoga svijeta ne postoje. Sve je jedno, a vrhunac razvitka predstavlja čovjekovo produhovljenje.“

Antropozofija predstavlja čovjeka kao osjetilno (fizičko, materijalno) i nadosjetilno (duhovno- duševno) biće i uvodi postavke o egzaktnosti nadosjetilnih spoznaja kojoj nisu potrebni eksperimenti jer će dokaze o njima donijeti sam život.

U svojoj filozofiji, Steiner objedinjuje razne filozofske nazore, mistiku kršćanstva i istočnjačku ezoteriku. Antropozofija je istinski zaživjela u mnogim područjima života, a u svojoj biti usko je vezana uz umjetnost - euritmiju, slikarstvo, kiparstvo i arhitekturu, zatim pedagogiju, poljoprivredu, medicinu, gospodarstvo. Waldorfska pedagogija iznikla je iz učenja Rudolfa Steinerja čija je duhovna znanost poznata pod imenom antropozofija potakla niz ljudi širom svijeta na plodonosne i hvalevrijedne akcije te na nastavak osnivanja waldorfskih škola.

Waldorfske su škole, kao i waldorfski vrtići, integralne privatne škole i vrtići poznati i kao „roditeljski“. Obilježava ih visoka razina kreativnosti, razvijanje osjećaja za umjetnost, senzibilitet, objedinjavanje tjelesne, duševne i duhovne komponente u mladom ljudskom biću kao i povezivanje s prirodom te inzistiranje na povezivanju s onim što je prirodno i iskonsko.

Waldorfski programi ne proizvode sljedbenike antropozofije kao posebnog pogleda na svijet i to im nije cilj, već probuditi najbolje u mladom čovjeku kako bi izrastao u cjelovitu i kvalitetnu osobu. Kod waldorfskog koncepta odgoja izuzetno se naglašava i uloga roditelja kao glavnih partnera odgojnog procesa. Michaela Glöckler (1990) kaže da se waldorfske škole ne objašnjavaju i ne definiraju kao priprema za život, već kao samo izvorište i klijaliste života. Ono što je bitno kod waldorfske pedagogije, a izuzetno važno je to primijenjivati upravo u waldorfskom vrtiću, je razvijati toleranciju i razumijevanje na primjeru ponašanja odraslih - djeca dakle promatraju raznovrsne aktivnosti koje kasnije sama obavljaju. Bitno je ponavljanje određenih aktivnosti i radnji. Waldorfska pedagogija naglašava i važnost razvijanja odnosa prema igračkama koje su izrađene od prirodnih materijala, pričanja priča te ponavljanja zajedničkih izreka na početku i kraju dnevnih aktivnosti.

Poznato je kako waldorfski koncept potiče rad rukama i samostalnu aktivnost. U svakom slučaju, ne treba negirati tehnološka i informacijsko-komunikacijska dostignuća i njihove prednosti, ali ključ njihovoj upotrebi (posebno za dijete) je u pitanju određivanja razumne mjere i uzrasta djeteta. Prema Steineru, svaki odgoj je u suštini samoodgoj. Dijete prihvaća odraslog najprije kao neprikosnoveni uzor, uzdiže ga i na koncu mu postavlja pitanja na koja zahtijeva smisleni odgovor koji će ga dalje voditi. Steiner je smatrao da unutarnji razvoj djeteta prati i utječe na njegovo fizičko stanje; otuda teorija o dubokoj povezanosti medicine i pedagogije koje se u teoriji i praksi djetetova razvoja naziva salutogeneza. Termin salutogeneza prvi uvodi Aaron Antonovsky osamdesetih godina prošloga stoljeća. Autor definira salutogenezu kao koncept koji naglašava čimbenike koji djeluju na očuvanje zdravlja za razliku od onih koji uzrokuju nastanak bolesti (patogeneza). Prema principima salutogeneze, promicanje zdravlja odvija se na tri razine: fizičkoj, psihičkoj i duhovnoj. Sukladno tome, upravo inicijative poput rehabilitacijskih kampova, kojima je cilj stvaranje okruženja imaju za cilj stvaranje zdravije populacije [4]. Na jednak način, sukladno svemu tome, trebala bi na dijete afirmativno djelovati waldorfska pedagogija.

2. ISTRAŽIVAČKI INSTITUT ZA WALDORFSKO OBRAZOVANJE

Istraživački institut za waldorfsko obrazovanje osnovan je 1996. godine s ciljem produbljivanja i poboljšanja kvalitete waldorfskog obrazovanja, uključivanja u održivi dijalog sa širom obrazovno-kulturnom zajednicom i podupiranje istraživanja u području waldorfskog obrazovanja. Istraživački institut za waldorfsko obrazovanje podupire upravo projekte koji se bave bitnim suvremenim obrazovnim temama kao što su poremećaji pažnje, trendovi vezano uz psihološki razvoj adolescenata, inovacije u srednjoškolskom kurikulumu, ishode učenja i ocjenjivanje, primjena IKT-a u obrazovanju, uloga umjetnosti u obrazovanju i različiti stilovi učenja [6]

Kao pokrovitelj raznih međunarodnih stručnih skupova i znanstvenih konferencija, Istraživački institut za waldorfsko obrazovanje okuplja stručnjake različitih profila: pedagoge, psihologe, liječnike i sociologe radi rasprava o aktualnim temama vezanim uz waldorfsko obrazovanje s ciljem njegova daljnjeg unapređenja. Istraživački institut, između ostalog priprema i distribuira obrazovne resurse - edukativne materijale koje ponajprije uključuje rastuću kolekciju elektroničkih knjiga i stručnih i znanstvenih članaka kako bi pomogli waldorfskim učiteljima u svim aspektima njihova rada.

Svi su oni dostupni besplatno u Online Waldorfskoj knjižnici koju je osnovao i nadzire ju Istraživački institut za waldorfsko obrazovanje.

3.ONLINE WALDORFSKA KNJIŽNICA

Online waldorfska knjižnica jedan je od primjera niza virtualnih knjižnica na World wide webu. Predstavlja golemu digitalnu zbirku raznolikog sadržaja. Radi se o virtualnoj zbirci. Virtualno je pojam nadređen digitalnom [7] i taj će se izraz koristiti u ovom radu, a predstavlja nešto što je prividno i digitalno stvoreno. Knjižnica koja ne bi posjedovala svoj konkretan prostor bila bi virtualna knjižnica. Prema istim autoricama, knjižnica koja ima svoj konkretan prostor, zajedno s digitalnom knjižničnom građom, uslugama i ljudskim mogućnostima te pruža i prikuplja informacije, ali ih i nadopunjuje s digitalnim predstavljanjem je digitalna knjižnica.

Virtualna knjižnica bila bi, dakle, prividna knjižnica u nekom stvarnom vremenu – tzv. "knjižnica bez zidova". Online waldorfska knjižnica predstavlja dobar primjer virtualnog obrazovnog okruženja. Virtualna waldorfska knjižnica stvorena je kako bi pružila korisne informacije namijenjene waldorfskim učiteljima, odgojiteljima, roditeljima, učenicima i svima zainteresiranima za waldorfsku pedagogiju. Većina izvora je na engleskom jeziku, ali dostupni su materijali i na španjolskom i kineskom jeziku. Svrha virtualne knjižnice je učiniti vidljivima sve dostupne informacijske izvore o waldorfskom obrazovanju. Važno je napomenuti kako knjižnica uključuje velik broj elektroničkih knjiga u pdf formatu koje se mogu preuzeti na osobna računala ili elektroničke uređaje za čitanje.

Kako bi se postigli najbolji rezultati pretraživanja, tražilice su podijeljene na tražilicu "Pretraživanje članaka" na temelju ključnih riječi i "Pretraživanje knjiga" koje pronalazi knjige koje su dio Online Waldorfske knjižnice. Za članke, značajka naprednog pretraživanja pomaže da se dodatno filtriraju kriteriji pretraživanja. Vezano uz autorska prava, na web stranicu postavljena je izjava u kojoj stoji kako je sav objavljen materijal dostupan je isključivo njihovim korisnicima te da se ne smije preuzimati u svrhu učitavanja na druge stranice ili usluge bez izričitog dopuštenja Online Waldorfske knjižnice.

Online Waldorfska knjižnica sastavljena je od više cjelina, odnosno vrsta građe. Čine ju sljedeće digitalne zbirke:

Zbirka knjiga podijeljena uže vezano uz vrstu i stupanj obrazovanja. Druga je podjela vezana uz predmet i u njoj su obuhvaćena najvažnija predmetna područja waldorfske pedagogije: antropozofija, organizacija škole, zdravlje, rano djetinjstvo, rano djetinjstvo, Rudolf Steiner, drame i igrokazi, biologija, religija, znanost, govor, geologija, pedagogijske priče, festivali, glazba, povijest, euritmija, itd. Po brojnosti se ističu knjige iz područja antropozofije, života Rudolfa Steinera, socijalnih vještina, waldorfskih kurikuluma i waldorfske pedagogije općenito.

Zbirka elektroničkih knjiga obuhvaća preko 400 naslova knjiga vezanih uz teme waldorfske pedagogije. E-knjige mogu se filtrirati prema naslovu, ocjenama i broju preuzimanja.

Zbirka knjiga na španjolskom i kineskom jeziku također je dio Virtualne waldorfske knjižnice.

Zbirka periodike obuhvaća širok raspon svih brojeva u godištima za više od 20 časopisa od kojih valja istaknuti časopis Research Bulletin kojeg izdaje upravo Istraživački institut za waldorfsko obrazovanje. Obuhvaćeni su svi brojevi časopisa od 1996 g. Od ostalih časopisa koji se bave problematikom waldorfskog sistema obrazovanja, izdajamo Waldorf Journal Project, digitalizirane sveske časopisa Child and Man (od 1936.) te novine Gateways u izdanju Waldorf Early Childhood Association.

Zbirka članaka obuhvaća znanstvene, stručne i pregledne radove iz različitih izvora. Obuhvaćeno je, prema kriterijima urednika stranice, preko 250 najrelevantnijih što recentnih što iz ranijih razdoblja objavljenih radova značajnih za razvoj waldorfske misli.

Zbirka Rudolf Steiner obuhvaća članke iz časopisa, radove sa konferencija, kao i knjige pisane od strane samog osnivača waldorfske pedagogije Rudolfa Steinera. Cilj ove zbirke je okupiti na jednom mjestu svu Steinerovu pisanu produkciju stvorenu tijekom njegova djelovanja.

Audio zbirka obuhvaća neke audio zapise koja su svjedočanstva rada vezano uz waldorfsku metodu, kao i promišljanja o nekim aspektima suvremenog društva sa aspekta antropozofije.

Online waldorfska knjižnica sadrži i poveznice na neka važna svjetska udruženja i ustanove koje su povezane s waldorfskom pedagogijom i učenjem Rudolfa Steinera.

4. ZAKLJUČAK

Promatrajući suvremeni svijet prožet modernim tehnologijama kao i trendove u digitalnom društvu, zaključujemo da je sasvim prirodno da su se i knjižnice prilagođavale tom dobu. Primjeri digitalnih zbirki i virtualnih knjižnica dokaz su kako se ustanove i pojedinci prilagodile modernom vremenu s ciljem da građa usko vezana uz određeni predmet postane dostupna široj javnosti. Ustanove se tako, sukladno zahtjevima digitalnog doba, prilagođavaju i koriste mogućnost digitalizacije građe i omogućavaju je dostupnom, ne više samo unutar same ustanove, nego cijelome svijetu. Istraživački institut za waldorfsko obrazovanje, sa svojom Online waldorfskom knjižnicom koja je virtualna knjižnica, dobar je primjer izgradnje i održavanja jedne bogate digitalne zbirke širokog sadržaja. Virtualna waldorfska knjižnica tako kvalitetnim planiranjem, ali i daljnjom prilagodbom novom dobu može nastaviti organizirano i sustavno prikupljati, čuvati, te omogućavati pristup i korištenje zabilježenog znanja i informacija o waldorfskoj pedagogiji na korist i zadovoljstvo svojih korisnika.

5. LITERATURA

- [1.] Antropozofija [Internet]. Hrvatska Enciklopedija. HLZMH; [cited 2022Sep1]. Available from: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3201>
- [2.] Bakota R. Rudolf Steiner. Zagreb: Sipar; 2007.
- [3.] Glöckler M. Što je waldorfska pedagogija? Zagreb: Društvo prijatelja waldorfske pedagogije Zagreb.; 1990.
- [4.] Lang M. Salutogeneza kao pobjeda zdravlja u kampu Krijesnica. Epoha zdravlja : glasilo Hrvatske mreže zdravih gradova. 2012;7(1):25–6.
- [5.] The online - Waldorf Library [Internet]. The Online - Waldorf Library. 2015 [cited 2022Aug29]. Available from: <https://www.waldorflibrary.org/>
- [6.] The Research Institute for Waldorf Education-Welcome [Internet]. Waldorf Research Institute. [cited 2022Oct1]. Available from: <https://www.waldorfresearchinstitute.org/>
- [7.] Zubac A, Tominac A. Digitalna knjižnica kao podrška sveučilišnoj nastavi i istraživačkom radu na daljinu : elektronički izvori za elektroničko učenje na hrvatskim sveučilištima. Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 2012;55(2):65–82.